

לאן הובילה שיירת סאליבן

כאשר הגיע לישראל אד סולובאן, מלכה האגדי של הטלביזיה האמריקאית, הוא החזיר משפחות רבות בישראל אל עולם האגדה. כי כמעט בכל משפחה, בה קיים היה סימן כלשהו לילדהפלא או לילדת־קסמים, נולדה התקווה כי סולובאן הוא הנסיך הנספך אשר יגלה את כשרונות בן־הפלא, יוציאו לעולם הרחב, יציגו בפני תבל ומלואה, יהפכו לכוכב קולנוע, יזרים כבוד וכסף אל משפחתו של ילד־הפלא.

יותר מכל משפחה אחרת בישראל היתה משפחת פסקלסקי מיפו קרובה לחזות בהתגשמות האגדה. מרים, ילדת־הפלא של המשפחה, צעירה עירנית שלכדה בקרבה את התכונות של כשרון רקוד, הופעה נאה, ודמיון מפתיע לברגיט בארדו, נבחרה להשתתף במסע אל ארץ הפלאות.

מרים השתתפה בשיירה המפוארת של כוכבי ישראל שהוסעה על פני ארצות־הברית, כדי לאסוף דולארים למגבית. היא חזרה לארץ מלאת־חיות כפי שהיא מתארת בסיפורה בעמודים אלה. אולם ברגע בו נחת המטוס שהביא את מרים לישראל, גז החלום כמו במטה־קסמים. מכל התקוות והחלומות שרקמה משפחת פסקלסקי, לא נשאר אחד. ולא היה זה משום שמרים לא הצליחה בהופעותיה. להיפך, בכל מקום בו הופיעה, היא קצרה הצלחה והתלהבות מצד הצופים. ניבאו לה עתיד, ראו אותה בדרך אל קריירה מזהירה. אלא שבאיוזה שהוא מקום, אישם במרחבי ארצות־הברית, נחסמה הדרך.

כי אם לעיני הקהל בעשרות ערי ארצות־הברית, הופיעה שיירת כוכבי ישראל כחבורת ישראליים עליונה וווהרת, הרי מה שהתרחש מאחורי הקלעים של שיירת הכוכבים לא היה נוצץ ועליו כל עיקר. אלא שחלק זה של המסע, לא תואר בעיתונים ולא הוקרן על מסכי הטלביזיה. כל אלה שקינאו בכוכבים שזכו להכלל בשיירה, לא ידעו כי היה זה מסע רחי מרירות ואכזבה, ששערוריות ושברי תות, סיכסוכים ומריבות, שקדו אותו מי עת לעת. איש אינו אוהב לדבר על פרשה זו, גם לא משפחת פסקלסקי. אולם לאלה שקיפו להזדמנות שניה שתינתן לנסיך אגדי שיבוא ויגלה את כשרונותיהם ויגלה אותם לעולם, יהיה סיפור האכזבה של משפחת פסקלסקי מעין לקח.

דא סינדרלה, כפה אדומה

כאשר ריווה הנריק פסקלסקי את בתו לארצות־הברית, הוא היה בטוח כי הוא נוסע לממש את אגדת סינדרלה, ולא ידע כי למעשה הוא עומד להגשים את אגדת הזאב והכיפה האדומה. סיכסוכים וצרות היו להנריק פסקלסקי עוד לפני שהגיע לדנבר, פעם היה זה עזריה רפפורט שהפריע לו מאוד, כאשר ניסה באחת הערים להפריד בינו לבין בתו, לשכן אותו במקום אחד אצל יהודים מקומיים, ואת בתו במלון. בפעם אחרת שוב היה זה רפפורט שלא יכול היה לסבול כיצד מבלה מרים עם אביה בחברת משפחות יהודיות, ואינה סרה למרותו כמי רכז הלהקה. אולם כל אלה היו דברים חסרי ערך. מרים ואביה קיבלו סכום של 100 דולאר לשבוע תמורת הופעותיה, ראו את פלאי ארצות־הברית.

דנבר הופיע הזאב של אגדת הכיפה האדומה. הוא הופיע בדמותו של איש־פרסום של ההסתדרות הציונית, יהודי מבוגר וקרה, בעל צורה של נואף מקצועי. היה זה אחרי שמרים היתה בשיא הצלחתה, ומאות מעריצי צים מקרב צופיה צבאו על פתחי דלתה, ביקשו אוטוגרפים, נדחקו לחבקה ולגשקה להצלחתה. בין אלה האחרונים, התבלט אותו איש פרסום ויחסי־צבור, שלא הסתיר את התלהבותו הגדולה ממרים בכל הזדמנות.

כאשר גברה ההתלהבות, והאב שליווה את בתו חשש לתוצאותיה, הוא ביקש מעזריה רפפורט להעיר לאותו יהודי, ולהסב את תשומת לבו לכמה מצוות אל תעשה שבתור־רה. התוצאה היתה מידית. מאותו רגע ואילך התהפך הגלגל. לפתע החלו צוות האשמות נגד הזוג פסקלסקי כאילו הם מנצלים את שהתבטאה בדרישת הוצאות הנסיעה מהאב,

ביקורם לצרכי שגור, החלה רדיפה והצרת־צעד, שהתבטאה בדרישת הוצאות הנסיעה מהאב, שכוונם לא דובר עליהם. מאחר שהאב לא ידע על כך ולא התכוון וטען "אילו הייתם מודיעים לי קודם, לא הייתי נוסע", נעשתה גבית הכספים בצורה של הורדה מקצבתה של מרים שהיתה צריכה להספיק למגורים ולמוון. הדברים התגלגלו עד כדי שערוריות גדולות שהיו פורצות מדי פעם, בהם אימו מארגני המסע, בהשפעתו של איש הפרסום, לשלוח את האב מיד חזרה לארץ, אימו להסגירו לידי השלטונות בהאשמות שונות, האשימו אותו בהכשלת הלהקה. פסקלסקי, שתיכנן תכניות להשתקע בארצות־הברית, לקדם את עתיד בתו באמצעים שאינם בארץ, החליט כי הדרך היחידה להציל את הבת היתה לחזור מיד לארץ. כשחזר, מאוכזב וממורמר, אמר הנריק פסקלסקי: "ברוך השם, שאין שנסעה מרים ככה היא חזרה. היתה סכנה גדולה, אבל היא עברה. ירדתי במשך הזמן הזה 16 וחצי קילו. אפילו אם יציעו לי אלף פעמים מה שנתנו לי במסע הזה, לא אהיה מוכן לחזור על מין מסע שכזה."

"יכולה הייתי לכבוש את א"

מאת מרים פסקלסקי -

לשלוח אותו. הוא היה יושב ימים שלמים במשרדי הממשלה עד שבסוף נמאס להם ושלחו אותנו.

אקרובטיקה על החולות

הגענו בסוף 1950. היינו חודש בשער־העליה ומשם עברנו למעברה של בת ים. אבא שהיה רגיל להיות עובד עצמאי, קיבל כל עבודה שהציעו לו, שומר־לילה, חרושת לבירה. אבל הורי רצו שאלמד. הם חסכו כסף, קנו לי כינור ושכרו מורה שהיה בא אלינו פעמיים בשבוע. אחר כך, כשהשי תפר מצבנו, למדתי אפילו יותר.

המורה אמר שיש לי זכרון טוב ואצבעות גמישות. הוא לא ידע שהן עשויות גומי. הייתי מצליחה בלי ספק הרבה יותר בנגינה על הכינור, לו הייתי עושה את התרגילים שאמר לי המורה. אבל כשהוא רק היה יוצא מן הבית הייתי זורקת את הכינור לפינה, רצה אל החולות ומתחילה לעשות תרגילי אקרובטיקה. להנאת כל השכנים והילדים שכבר הכירו אותי.

כיום אנו גרים בבית הסאריה ביפו. כשעברנו לשם לפני כשש שנים, היה הדבר הי ראשון שחיפשתי בסביבה הצופה הזאת, שטח מתאים שאוכל להשתולל ולהתגלגל עליו. גיליתי עד מהרה את שפת־הים, ולמעשה שם למדתי את כל הקונצנים שאני יודעת. בפורים אותה שנה התחפשתי לשד. יצאתי העירה ועל יד ככר מוגרבי התחלתי לעשות את הקפיצות המשונות שלי באמצע הכביש. מיד הצטופפו סביבי מאות אנשים, שביקשו ממני להוריד את המסכה. ראיתי שבין הק' הל יש גם אנשים שאני מכירה והתביישתי שיראו איך אני משתוללת באמצע הרחוב כמו פרחנית. ברחתי.

לרקוד ממש התחלתי רק כשהייתי בת עשר — קצת מאוחר בסביל להתחיל. אחר תי הגדולה התחננה אז, ובחננה שהיתה בביתנו ביקשו ממני לרקוד מתוך סרטים על בלט שראיתי, זכרתי קצת את אגס הברבורים של צ'ייקובסקי וזה מה שרקדתי לפניכם. כולם התלהבו מאד ואמרו להורים שלי שהם יכולים כבר לארוז את המוזחות, כיון שלא יעבור זמן רב ואני אתחיל לנסוע להופעות בחוץ לארץ. אני עצמי בקושי הבנתי מה הם אומרים.

בין הנוכחים היתה קרובה שלנו, שהכירה את המורה לריקוד מיא ארבווא. היא בקשה ממני להבחן אצלה. פחדתי גורא אבל הלכתי איתה. הראיתי למאי כמה תר גילים לפני השעור, והיא ביקשה ממני להר

השעה היתה אחר הצות. סבתי ניגשה כמינהגה למיטה שלי, לראות כי צד אני ישנה והרימה קול זעקה: שכבתי בצורה מעוררת זעזוע — ראשי היה מסובב לאחור, הרגל מפותלת מלפנים סביב הצ'ואר, וכל הגוף מעתה בצורה גוראה.

לשמע הצעקות נעורו כל בני הבית. בת־חילה סברו כי נתקפתי במחלה גוראה, אך מאוחר יותר, כשהחזיריו כל אבר ואבר בגוף פי למקומו וראו שאני רק צוחקת, נרגעו. "היא פשוט עשויה מגומי", הסביר אבי.

הייתי אז בת שנתיים וזו היתה הפעם הראשונה שהורי נוכחו שאניני כשאר היל־דות. אולם הם התרגלו לכך מהר. כל אלה שראו אותי טענו שיש לי מראה של בובה עשויה גומי. הם צדקו כנראה, גם כיום זה בערך אותו דבר.

היו לי שערות בהירות כמו לשיקסה וצינים גדולות ותמהוניות. הייתי השלישית בבנות להורי וטבעי שזו היתה אכזבת־מה בשבילם. הם ציפו לבן זכר, ובעוד שאנשים אחרים התפעלו ממני טענו הורי שאני סתם מכוערת.

מומן שאני זוכרת את עצמי הייתי על הבמה. בגיל ארבע, כשהייתי בגן הילדים היהודי, בורשה, הכינו הילדים בסוף השנה הצגה ובחרו בי לתפקיד התחול. הסכסט של התפקיד כלל בערך חמש מילים שמתוכן לפחות שלוש היו מיאומיות. אבל גם את זה לא יכולתי בשום אופן ללמוד. אמא לא ויתרה. היא לקחה אותי לידה, הכריחה אר־תי לשנן את המשפט היחיד מאות פעמים, עד שידעתי אותו בעל פה. בהצגה הייתי המשתתפת הצעירה ביותר. נבהלתי ממאות עיני התורים שנוצצו בי, והפכתי את כל היוצרות. מלמלתי כמה מילים וכמה מיאו מבולבלים וכמעט שהתחלתי לבכות. אבל הקהל כולו רק צחק מאד וקיבל את הדבר ברוח טובה כחלק מן התכנית.

יותר לא הופעתי שם אחרי הכשלון הי ראשון. להודות על האמת גם לא נמשכתי אז להופיע על במה בכל תפקיד שהוא. בינתיים נולדה לנו אחות רביעית, ובכלל כבר לא היה כל כך הרבה זמן להקדיש לי כמו קודם.

אחר כך עלינו לישראל. המצב הכלכלי של הורי היה טוב יחסית. לאבא היה בית חרושת לגלנטריה ולאמא בית חרושת לשמי־זות, והם העסיקו הרבה פועלים. אבל בכל זאת קם אבא יום אחד ואמר שאנינו יכול לסבול יותר את המקום שנראה לו כמו בית קברות גדול. הגשנו בקשה לעלות לארץ. שלוש פעמים ביטלו לנו את ההיתרים, כיון שאבא היה בעל מלאכה ידוע, והם לא רצו

התלמידה לאחר שהפסידה מס' פר חדשי לימודים, חזרה תלמידה מרים פסקלסקי לבית־הספר.

ביקורם לצרכי שגור, החלה רדיפה והצרת־צעד, שהתבטאה בדרישת הוצאות הנסיעה מהאב, שכוונם לא דובר עליהם.

מאחר שהאב לא ידע על כך ולא התכוון וטען "אילו הייתם מודיעים לי קודם, לא הייתי נוסע", נעשתה גבית הכספים בצורה של הורדה מקצבתה של מרים שהיתה צריכה להספיק למגורים ולמוון. הדברים התגלגלו עד כדי שערוריות גדולות שהיו פורצות מדי פעם, בהם אימו מארגני המסע, בהשפעתו של איש הפרסום, לשלוח את האב מיד חזרה לארץ, אימו להסגירו לידי השלטונות בהאשמות שונות, האשימו אותו בהכשלת הלהקה. פסקלסקי, שתיכנן תכניות להשתקע בארצות־הברית, לקדם את עתיד בתו באמצעים שאינם בארץ, החליט כי הדרך היחידה להציל את הבת היתה לחזור מיד לארץ. כשחזר, מאוכזב וממורמר, אמר הנריק פסקלסקי: "ברוך השם, שאין שנסעה מרים ככה היא חזרה. היתה סכנה גדולה, אבל היא עברה. ירדתי במשך הזמן הזה 16 וחצי קילו. אפילו אם יציעו לי אלף פעמים מה שנתנו לי במסע הזה, לא אהיה מוכן לחזור על מין מסע שכזה."